

ИНФОРМАРЖ

БИЛТЕН ДРУШТВА АРХИТЕКАТА НИША

број

2

октобар 2000
година I

Поштовани колегинице и колеге

Пред штампање другог броја билтена, користим прилику да се захвалим свима који су се критички огласили поводом првог броја. Било је доста похвала, било је и доста критика али су сва мишљења уважила чињеницу да се ради о почетку и да је пре свега потребна подршка и разумевање. О томе колико је важна идеја да се покрене издавање оваквог интерног гласила, показује и надање већине да ће се истрајати у послу и да се неће све завршити са првим бројем. Уз овај други број, одлучио сам се да поновим позив свим члановима да учествују у даљем раду и да помогну Уређивачком одбору, кога смо формирали на састанку Управног одбора одржаном 12.10.2000 године, непосредно пред излазак другог броја. Уређивачки одбор сачињавају Др. проф. Хранислав Анђелковић арх, Зоран Чемерићић арх и Миланка Стаменковић арх. Управни одбор Друштва архитеката Ниша је још 10.8.2000 године, приликом анализе првог броја билтена, отворио више питања у вези са даљим излагањем нашег интерног гласила у смислу да је неопходно више актуелних питања и информација из области архитектуре, затим, тематски број или тема броја, затим, актуелности у раду ДАН-а, на састанцима или учествовањима појединаца у решавању градитељских послова, затим, кратке вести, рекламе, више графичких прилога, као и питање спољних сарадника. Све ово а и све друге идеје без учествовања већине чланова је тешко реализовати па је у том смислу и овај поновљени позив. Кадасамвећсебидао правода користим мало простора у овом броју онда желим и да у име чланова Друштва архитеката Ниша и у своје лично име честитам колеги Саше Буђевићу награду листа "Кућа стил" за најбоље решење ентеријера у 2000. години. Како се доста радило у Друштву архитеката а велики допринос су дали колеге Александар Кековић и Миланка Стаменковић, Управни одбор је одлучио да их кооптира за чланове те им овом приликом честитам и желим успеха у даљем раду. Ново изабраним члановима Уређивачког одбора на самом почетку честитам и желим да билтен постане тражен међу члановима а и запажен у широј јавности и стручним круговима.

арх Драгослав Вучковић, председник

ИЗ
САДРЖАЈА

стр.1
РЕЧ
ПРЕДСЕДНИКА
ДАН-а

стр.2
РАД УПРАВНОГ
ОДБОРА ДАН-а
ПОПЛОЧАВАЊЕ
УЛИЦЕ ПОБЕДЕ

стр.3
АУТОРСКО
ПРАВО

стр.3-8
ЧЕСМЕ, ФОНТАНЕ,
WC-и

стр.8
ТРИЈЕНАЛЕ-БГД

стр.9
КОНКУРС -
ХЕРЦЕГ-НОВИ
ФОРУМ

стр.10
КОНКУРС АМБЛЕМ

стр.12
КОНКУРС
ИЗЛОЖБА
АРХИТЕКТУРА
НИШ 2000

интерно гласило
излази повремено
по потреби и
могућностима

издавач:
УПРАВНИ ОДБОР
ДАН-а
Милојка Лешјанина
52, 18000 Ниш
тел. 018/ 520-608

ИЗ РАДА
УПРАВНОГ ОДБОРА ДАН-а
3.8.2000 - 12.10.2000

Управни одбор је наставио са састанцима у устаљеном термину, четвртом од 20 часова у просторијама ДИТ-а. У овом периоду одржано је 10 састанака од тога 5 са кворумом.

Рад се карактерише напором да се започете акције што успешније припреме и изведу. У том смислу, водила се акција да се оконча конкурс за знак Друштва, да се припреми и изда други број билтена и да се изврши што боља припрема изложбе "АРХИТЕКТУРА- НИШ 2000"

Преглед одржаних састанака УО ДАН:

3.8.2000 Теме:	састанак без кворума (3 члана присутна) разговор
10.8.2000 Теме:	састанак без кворума (4 члана присутна) договор око другог броја билтена
17.8.2000 Теме:	састанак без кворума (3 члана присутна) разговор око изложбе Ивице Млађеновића жири за конкурс за знак Друштва
24.8.2000 Теме:	састанак са кворумом (5 чланова присутно) донета одлука за жири за знак Друштва: 1. Хранислав Анђелковић 2. Милош Павићевић 3. Драган Момчиловић
31.8.2000 Теме:	састанак без кворума (3 члана присутна) договор око билтена договор око конкурса за знак разговор о евиденцији присуствовања чланова
7.9.2000 Теме:	састанак са кворумом (7 чланова присутно) усвојени текстови за билтен

договор о новиј трибини
договор о изложби

14.9.2000 Теме:	састанак без кворума (4 члана присутна) договор око штампања каталога, позивница и плаката за изложбу
21.9.2000 Теме:	састанак са кворумом (5 чланова присутно) финансирање изложбе трошкови за изложбу сарадња са медијима билтен трибина
28.9.2000 Теме:	састанак водио подпредседник усвојен извештај жирија за знак донета одлука за жири за изложбу донета одлука за селекциону комисију за изложбу
5.10.2000	састанак није одржан због објективних разлога
12.10.2000 Теме:	састанак са кворумом (6 чланова присутно) донета одлука да се средства донатора пренесу галерији по основу уговора о закупу галерије за изложбу усвојени сви текстови за билтен донета одлука да се кооптирају у Управни одбор: Кековић Александар и Стаменковић Миланка донета одлука за Уређивачки одбор билтена Хранислав Анђелковић Зоран Чемерић Миланка Стаменковић

Арх Драгослав Вучковић председник УО

УЛИЦА ПОБЕДЕ СЕ ПОПЛОЧАВА БЕТОНСКИМ
КОЦКАМА
ИГНОРИСАН СТАВ ДРУШТВА АРХИТЕКАТА НИША

У броју 1. билтена ДАН-а "ИнформАрх" (јул 2000), објављен је став Управног одбора ДАН-а у вези поплочавања преосталог дела улице Победи у Нишу (објављен текст, иза кога је стао Управни одбор, је припремила арх. Весна Вилић, одговорни пројектант код израде главног пројекта поменутог поплочавања).

Да укратко, поновимо основне информације. 1991. године, на општем анонимном југословенском конкурс, арх. Бранислав Јовин са тимом, је добио прву награду за пројекат уређења Трга Ослобођења и улице Победи у Нишу. Главни пројекат овог уређења је урадио "Нишпројект" - одговорни пројектант арх. Весна Вилић. До сада реализован део (део Трга и улице Победи до улице Николе Пашића) је поштовао поменуте пројекте.

4.4.2000. год. Дирекција за изградњу града Ниша, потражила је, преко конкурса, најповољнијег понуђача, за поплочавање бетонским коцкама део улице Победи од улице Николе Пашића до семафора Обилићев

Венац - Душанова улица.

Пројекат предвиђа поплочавање каменим плочама, које због естетских вредности, трајности и других карактеристика никаконе могу бити замењене бетонским плочама без обзира што су ове знатно јефтиније. Замена камених плоча бетонским представља битно одступање од пројекта и не би се смела реализовати без сагласности пројектанта.

Пошто не постоји уходана комуникација за благовремено информисање ДАН-а о актуелним архитектонским догађајима у граду, Управа ДАН-а је са извесним закашњењем (после расписаног конкурса) сазнала за намеру Дирекције да, без консултовања пројектанта, битно промени ауторска решења.

Хитно је формирана експертна група од 8 архитеката која је у контактима са Дирекцијом изложила став Управе ДАН-а у вези одступања од пројекта и игнорисања аутора. У разговоре је укључен и арх. Бранислав Јовин који је предложио (Управа ДАН-а је подржала његове предлоге) три варијанте, од којих би свака омогућила да се по коначном завршетку поплочавања добије пројектом предвиђено решење.

Информација о овом ставу је понуђена средствима јавног информисања, али из непознатих разлога није доспела у ширу јавност (сем преко билтена ДАН-а који је интерно гласило).

Дирекција за изградњу града, која је детаљно упозната са ставом Управе ДАН-а, није прихватила понуђене сугестије тако да су септембра месеца почели да пристижу шлепери и да се бетонске плоче

складирају у улици Победе.

Не треба, ни лаику, објашњавати да се уређење центра града не може подредити дневној политици, јер је то изузетан захват и са естетског и са економског становишта

Арх. Хранислав Анђелковић

ЗАШТИТА АУТОРСКОГ ПРАВА АРХИТЕКАТА

Закон о ауторском праву објављен је у Службеном листу СФРЈ, бр.10, од 19. априла 1978.г. У нишком Окружном суду у коме сам поводом примене овог Закона у пракси архитектонско-урбанистичке делатности на територији града и приграђа Ниша, разговарао са двојицом компетентних судија, наговештено ми је да постоји и новија, актуелна верзија овог закона и исказана спремност да се до ње дође у судској архиви, али до данас није било резултата.

У Закону о коме је овде реч (из априла 1978.г.), глава 2 чл.3, стоји: "Ауторским делом сматрају се... планови, скице и пластична дела која се односе на... архитектуру или другу научну или уметничку област". У глави 3 чл.38 стоји: "Аутор има ИСКЉУЧИВО право да даје дозволу за прилагођавање, обрађивање или друга преиначавања свога дела", а у глави 7 чл.95 пише: "Лице чије је ауторско имовинско право, или ауторско морално право повређено, може захтевати заштиту тог права и накнаду штете која му је повредом нанесена". У истој глави, чл.96 каже се: "На захтев лица које учини вероватним да је његово ауторско право повређено, суд може и пре доношења пресуде...да забрани настављање започетих радова којима би се могле нанети повреде ауторском праву". У чл.100 пише: "...ко деформише, скрати или на други начин мења туђе ауторско дело, казниће се за кривично дело новчаном казном, или затвором, до 6 месеци". И најзад, у чл.103 стоји: "За радње из чл.100...овог Закона организација удруженог рада...казниће се за прекршај казном до 300 000 дин....за прекршај казниће се новчаном казном до 20 000 дин. и одговорно лице у организацији удруженог рада".

Негде средином априла ове године, "Народне новине" су објавиле текст насловљен са "Застој у надзиђивању зграда" са наднасловом "Процедура кочи градњу" у коме стоји да је "тренутно настао мали застој у надзиђивању равних кровова", а према речима директора

"Нишстана" разлог је процедуралне природе. И даље у тексту стоји: "...доста је приватника кренуло са овим послем, али се испоставило да неки нису у потпуности поштовали процедуру", и додаје: "потребно је да преко половине власника станова у једној згради потпише сагласност да пристаје на надзиђивање" и "уколико и "Нишстан" оцени да се ради о згради којој је неопходна ова интервенција, са председником скупштине станаре закључује се уговор, после прикупљања потребне документације, креће се са радовима". И закључује: "... Овај посао ће свакако бити настављен. То значи да се заинтересоване скупштине станара, по прикупљању потписа, могу јавити "Нишстану" са својим захтевима".

Ни речи о постојању и примени Закона о ауторском праву! По процедури коју спроводи "Нишстан", аутор пројекта зграде која се намерава да надзида лишен је "ИСКЉУЧИВОГ ПРАВА да даје дозволу за прилагођавање, обрађивање или ДРУГА ПРЕИНАЧЕЊА свог дела", конкретно надзиђивања!

Очекивати је да се до појаве новог (трећег) броја билтена "ИНФОРМАРХ"-а дође до текста најновије законске верзије Закона о ауторском праву, о чему ће се дати коментар. У сваком случају, досадашњи и формални и правни поступак надградње одвијао се, и до данас тече, мимо елементарне заштите ауторског права пројектанта.

Др. Слободан Марковић, угледни професор београдског Правног факултета, на пример, овако коментарише заштиту интелектуалне својине: "Ауторско право штити морални интерес ствараоца тако што... његово име МОРА бити наведено приликом сваког јавног коришћења његовог дела, он има искључиво право...да се и супротстави недостојном коришћењу свог рада" јер, по њему "ауторско право има формални однос" и сматра да је ауторско дело "духовна творевина човека, која је уобличена у одређену форму и која је оригинална".

Арх. Миодраг - Мима Живковић

ОКРУГЛИ СТО

"ЈАВНЕ ЧЕСМЕ, ФОНТАНЕ, ЈАВНИ WC-и"

Друштво архитеката Ниша (ДАН) и Друштво урбаниста Ниша (ДУН) су 8.6.2000 (13 часова, сала Дирекције за изградњу града) организовали трибину о јавним чесмама Ниша. На овој трибини је било речи о старим градским чесмама (историјско наслеђе), о јавним чесмама са

сопственом каптажом, о постојећим и новим јавним чесмама прикљученим на градски водовод. Ближа информација о овој трибини може се наћи у билтену ДАН-а „информАрх“ број 1.

Процењено је да би организовање једног округлог стола на коме би учествовали поједина уже стручна лица и представници градских предузећа и институција надлежних за ову проблематику, допринело да се питања покренута

на трибини конкретизују и приближе реализацији.

На основу каснијих информација закључено је да округли сто треба да има нешто измењен дневни ред у односу на планирани, и да пажњу треба да усмери пре свега на неке објекте који су у непосредној припреми за реализацију. У питању је било 7 нових локација за јавне чесме, 7 нових локација за јавне WC-е, реконструкција једне постојеће и изградња једне нове фонтане.

Са овако планираним дневним редом округли сто, под називом "Јавне чесме, фонтане, јавни WC-и" је одржан 2.8.2000. од 19 часова у сали Дирекције за изградњу града.

У раду Округлог стола су учествовали (својим доласком су се одазвали скоро сви позвани појединци и институције):

1. арх. Дивна Пешић, Завод за заштиту споменика
2. арх. Душица Шеговић, председник ДУН-а
3. дипл.хем. Дарко Анђелковић, ЈКП "Наисус"
4. дипл.инж.грађ. Стеван Стошић, ЈКП "Наисус"
5.Стојан Спасић, ЈКП "Медијана"
6. дипл.инж.грађ. Биљана Павловић, ЈП Дирекција за изградњу града
7. арх. Миомир Живковић, ДАН
8. арх. Жарко Клисаревић, ЈП Дирекција за изградњу града
9. арх. Мирослава Недељковић, Секретаријат за урбанизам и комуналне послове
10. арх. Никола Цекић, Грађевинско-архитектонски факултет
11. арх. Мирољуб Станковић, Завод за урбанизам
12. дипл.екон. Војислав Крстић, Завод за урбанизам
13. арх. Бранимир Ћирић, ДАН
14. арх. Драгослав Вучковић, председник ДАН-а
15. арх. Хранислав Анђелковић, ДАН
16. арх. Иван Андрејевић, ДАН
17. арх. Миланка Станковић, ДАН

Председавајући Округлог стола је био арх. Драгослав Вучковић, председник ДАН-а.

После уводних излагања (арх. Х. Анђелковић, арх. Б. Ћирић, арх. И. Андрејевић), развила се врло плодна и конструктивна дискусија после које су договорени закључци дати у прилогу.

Закључци су, уз пропратно писмо (слично садржаја као претходни текст) и детаљну информацију о раније одржаној трибини (пренет је чланак из Билтена), послати свим учесницима и следећим институцијама „на даљу конкретизацију и реализацију у складу са Вашим надлежностима и компетенцијама” (цитат из писма):

1. ДИРЕКЦИЈА ЗА ИЗГРАДЊУ ГРАДА НИША
2. СЕКРЕТАРИЈАТ ЗА УРБАНИЗАМ И

КОМУНАЛНЕ
НИШ

ПОСЛОВЕ,

3. ЗАВОД ЗА УРБАНИЗАМ, НИШ
4. ЗАВОД ЗА ЗАШТИТУ СПОМЕНИКА КУЛТУРЕ, НИШ
5. ЗАВОД ЗА ЗАШТИТУ ПРИРОДЕ, НИШ
6. ГРАЂЕВИНСКО-АРХИТЕКТОНСКИ ФАКУЛТЕТ, НИШ
7. ЈКП "МЕДИЈАНА", НИШ
8. ЈКП "НАИСУС", НИШ
9. ИЗВРШНИ ОДБОР СКУПШТИНЕ ГРАДА НИША
10. УДРУЖЕЊЕ "СТАРИ НИШ"
11. УЛУПУДС, НИШ
12. УЛУС, НИШ
13. "НАРОДНЕ НОВИНЕ", НИШ
14. ТВ 5, НИШ
15. НТВ, НИШ
16. РТС 1- НИШ
17. РАДИО НИШ
18. ДРУШТВО УРБАНИСТА НИША
19. ДРУШТВО АРХИТЕКАТА НИША

ЗАКЉУЧЦИ

ОКРУГЛОГ СТОЛА "ЈАВНЕ ЧЕСМЕ, ФОНТАНЕ,
ЈАВНИ WC-и"

одржаног 2.8.2000. г., од 19 часова у сали Дирекције
за изградњу града Ниша

I

1. При доношењу планова за изградњу града на подручју архитектуре тражити мишљење Друштва архитеката Ниша (ДАН) и Друштво урбаниста Ниша (ДУН).
2. Пре приступања пројектовању и реализацији поменутих објеката благовремено обавестити и консултовати ДАН.
3. Институцију конкурса користити где год се процени да је то целисходно. У организовање конкурса морају бити укључивани ДАН и ДУН.
4. Преко организовања трибина, округлих столова, анкетирања грађана и др. долазити до правих решења по појединим питањима везаним за архитектуру града.
5. О активностима и закључцима обавештавати надлежне институције и, преко средстава јавног информисања, нишку јавност.
6. У начелу, једну проблематику (нпр. јавне чесме, фонтане) треба простудирати целовито, са свих аспеката и благовремено, а план реализације ускладити са економским могућностима кроз дужи временски период.

II

1. Оспособити, активирати и, по потреби, обновити и осавременили све постојеће јавне чесме прикључене на градски водовод.
2. Примењивати Одлуку о јавним чесмама Скупштине града Ниша од 1.9.1998.г.
3. Сакупити податке о свим јавним чесмама са сопственом каптажом. Извршити стручно-економску

анализу о њиховом оспособљавању за прописно коришћење као и за адекватно одржавање.

4. Све јавне чесме треба посматрати не само као функционалне објекте (обезбеђење воде за пиће) већ и као значајан естетски елемент у амбијенту града. Идејна решења чесама добијати обавезно преко конкурса.
5. Чесме на значајнијим локацијама треба осмислити као веће атрактивно дизајниране објекте (како се то радило у прошлости).
6. Фонтане, као изузетно захвални естетски елементи градског амбијента, заслужују посебну пажњу и за њих се мора користити институција конкурса. Зависно од значаја и могућности локације треба димензионисати објекат.
7. Треба тежити да се чесме и фонтане не решавају парцијално, већ да се сагледавају целовити амбијенти - заједно са хортикултуром, споменицима, мобилијаром и др.
8. Треба размотрити и локације на којима већ постоје реализовани објекти (чесме, фонтане) и тамо где су решења неадекватна треба припремити нова квалитетна решења, која ће, ако сада нема услова, сачекати реализацију у неко економски погодно време.
9. За оплемењивање градског амбијента користити и друге атрактивне варијанте примене воде: водопаде, водене завесе, водене токове, водена огледала, игре за децу на води...

III

A. ЈАВНЕ ЧЕСМЕ

Разматрано је 7 нових локација јавних чесама у Нишу према предлогу арх. Б. Ђирића (Завод за урбанизам, Ниш).

1. ЧАИРСКА ЧЕСМА (стара чесма, вредно историјско наслеђе, налази се у Чаиру, њена изворна локација је била на Тргу ослобођења)
Предлаже се хитно разрешење преосталог дела Трга Ослобођења до Нишаве, а у склопу тог решења предвидети локацију Чаирске чесме, коју дотле не дислоцирати из Чаира.
2. ЧЕСМА КРАЉИЦЕ ДРАГЕ (стара чесма, вредно историјско наслеђе, налази се на раскрсници улица Филипа Кљајића и 7. јула, претпоставља се да је њена прва локација био трг 14. октобар).
Чесму преселити у парк на тргу 14. октобар, на микролокацију предложену од арх. Б. Ђирића (Завод за урбанизам, Ниш).
Треба размотрити могућност укидања саобраћајнице између парка и мале цркве, тј. проширење парка до мале цркве.
3. ЧЕСМА КРАЉИЦЕ НАТАЛИЈЕ (стара чесма, вредно историјско наслеђе, није сачувана, располаже се подацима на основу којих се може реконструисати, била је лоцирана на тргу Павла Стојковића)
Подржава се предлог арх. Б. Ђирића (Завод за урбанизам, Ниш), да се чесма, на основу

реконструисаног изгледа од стране Завода за заштиту споменика културе, постави на трг Павла Стојковића, на микролокацији предложеној од арх. Б. Ђирића.

4. ЧЕСМА НА УГЛУ УЛИЦЕ ПОБЕДЕ И КОПИТАРЕВЕ
Подржава се предлог да се на локацији предвиђеној пројектом арх. Бранислава Јовина о уређењу овог простора, а према пројекту архитекте Милорада Војиновића (чесма је пројектована у стилу старих чесама), изрази нова чесма.
5. ЧЕСМА У ПАРКУ НА ТРГУ ВОЈСКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ
Подржава се макролокација ове чесме али се предлаже одлагање одлуке о микролокацији. Положај чесме решавати истовремено са решавањем положаја јавног WC-а.
6. ЧЕСМА НА ПРИЛАЗУ ГЛАВНОЈ АУТОБУСКОЈ СТАНИЦИ
Подржава се предложена локација (арх. Б. Ђирић, Завод за урбанизам, Ниш) с тим да се околни простор ослободи бесправно од подигнутих објеката и недозвољеног заузећа комуникација.
7. ЧЕСМА У ПАРКУ НА СИНЂЕЛИЋЕВОМ ТРГУ
Подржава се предлог макро и микролокације од стране арх. Б. Ђирића (Завод за урбанизам, Ниш)
8. ЧЕСМА-СКУЛПТУРА ИСПРЕД ИНВЕСТ БАНКЕ (урао улице Николе Пашића и Наде Томић)
Процењено је да је ова чесма естетски непримерена за простор на коме се налази и предлаже се што скорија замена новим решењем.

B. ФОНТАНЕ

1. Подржава се предлог изградње нове фонтане испред позоришта.
2. Реконструисати и активирати постојеће фонтане:
 - на углу улице Победи и Обилићев венац
 - на Кеју Животе Ђошића
 - код железничке станице
 - у Чаиру
 - на тргу 14 октобар
 - и друге раније изграђене фонтане (уколико је нека овде изостављена)
3. Посебно је истакнут проблем фонтане у Нишкој Бањи, која дуже време не ради. Морају се наћи техничка решења и фонтана ставити у функцију.

B. ЈАВНИ WC-и

1. Подржава се предлог арх. Б. Ђирића (Завод за урбанизам, Ниш) за изградњу 7 нових јавних WC-а на следећим локацијама (предлог нема дефинисане микролокације, које стога нису биле предмет разматрања):
 - Трг Војске Југославије (преко пута аутобуских стајалишта јавног градског превоза)
 - Ледена Стена (аутобуска окретница)

СТАРЕ ЧЕСМЕ - ИСТОРИЈСКО НАСЛЕЂЕ

ОПШТИ ДЕО

На основама природних и географских погодности тла нишке котлине, Ниш са својим залеђем обилује здравом изворском водом. На овом подручју људске насеобине су још у праисторији користиле богатство изворских вода за своје највиталније потребе. У околини Ниша, на више места, видни су археолошки трагови из античког доба, средњег века и из друге половине 19. века који нам потврђују да су Римљани, Византинци и Турци посвећивали знатну пажњу објектима помоћу којих су са оближњих извора користили пијаћу воду. Улаган је знатан труд и средства у подизање водовода, бунара, шадрвана и чесама, уз избор најатрактивнијих локација (најчешће центар насеља или трг).

У “Зони Замфировој” Стеван Сремац описује две старе чесме. Прва, позната као “Шарена чесма” - “обрасла дрвеном маховином и жалосном врбом” - више не постоји. Налазила се на простору недалеко од зграде Народног позоришта. Другу чесму није могуће са сигурношћу идентификовати; била је “надалеко чувена због своје добре воде, зато је око ње увек више света било и мало дубље у ноћ, него око других”. Да ли је то била старија чесма на месту данашње “Донине чесме” или “Чаирска чесма” под Светониколским брегом? Сремац је краћим описом наговестио да се она налазила на углу Хаџи-Замфирове улице.

Већи број чесама које су подизали Турци је већ крајем прошлог века, услед озбиљнијих оштећења старог водовода, био врло запуштен, а неке од њих сасвим уништене. Ниш је ослобођење од Турака, 1878. г. дочекао са врло скромним споменичким фондом из турског периода, који касније није обнављан.

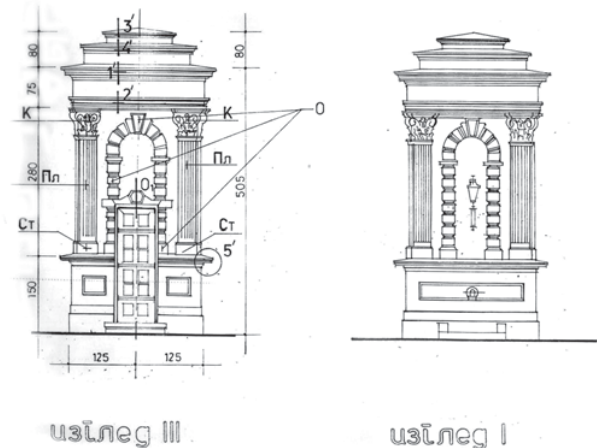
Одмах по ослобођењу од Турака, већ августа 1878. г. завршен је пројекат регулације вароши Ниша аустријског архитекте Винтера. Овај план, који поставља значајне пете ортогоналног урбанизма преко постојеће средњевековне “косе” урбанистичке матрице, предвиђа изградњу четири чесме: у парку поред Нишаве прекопута хотела “Парк”, на Тргу 14. октобра код Саборне цркве, у Београд-мали и на данашњем тргу Павла Стојковића.

ЧЕСМА КРАЉИЦЕ НАТАЛИЈЕ

Први јавни споменик у ослобођеном Нишу била је монументална чесма краљице Наталије, супруге краља Милана Обреновића, ослободиоца Ниша, подигнута 1883. г. на данашњем тргу Павла Стојковића. На овој чесми је највероватније била постављена спомен-плоча генералу Милојуку Лешјанину, ослободиоцу Ниша од Турака.

Основне стилске карактеристике ове чесме су класицистички коринтски пиластри и обрада лука са богатом профилисаним спојницама између камених сегмената, са јасно наглашеним централним каменом у средњем делу чесме. Све ово је постављено на масивно постолје које носи елементе чесме - славину и каду, обрађено венцима и пољима у маниру

академизма. Кров чесме је, такође, обрађен елевацијом богато профилисаних венаца у академском свођењу (апстраховању) класичних узора, уместо класичних тимпанона.

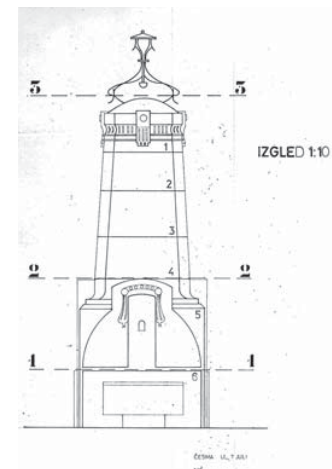

Чесма је била саграђена од гранита и рад је италијанског вајара Јозефа Бенедета. Данас се она реконструисала према пројекту арх. Милорада Војиновића, а у разради и извођачком пројекту арх. Симе Гушића, под окриљем Завода за заштиту споменика културе Ниш и у финансијској режији Дирекције за изградњу града.

ЧЕСМА КРАЉИЦЕ ДРАГЕ

На Тргу 14. октобра поред Саборне цркве, према веродостојним подацима, налазила се чесма која је 1932. г. разграђена и уклоњена, због трасирања околних улица. Њен положај је био отприлике у оквиру данашњег парка. Унутар истог парка, а преко пута споменика ваздухопловцима погинулим у Другом светском рату, предвиђа се враћање ове чесме - чесме краљице Драге (овако назване у народу али не и званично). Она се сада налази на скверу у пресеку Улице 7. јула и ул. Филипа Кљајића, на месту некада познатом као “Јагњећи пијац”. На Трибини и Округлом столу на тему јавних чесама (у организацији Друштва архитеката Ниша), уз доста подељених мишљења, превагнуо је став да је на садашњем месту, непосредно уз трафо-станицу, чесма амбијентално потпуно угрожена, па је њено премештање на другу локацију адекватно решење.

Чесма је иначе изведена 1911. г. у чистом сецесијском стилу, у складу са светским токовима свог времена. Док суклектични класични стилови стизали са закашњењем

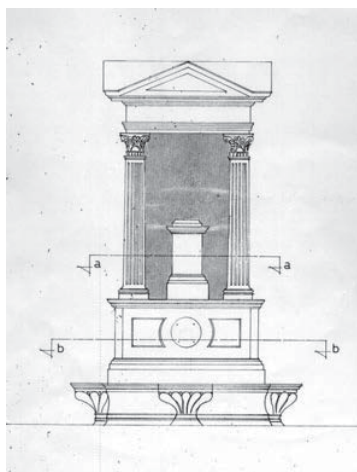

на наше просторе због турске доминације, сецесијски стил је овде примењен крајем 19. или почетком 20. века, тачно онда када се и у Европи развија.

Основна форма је форма обелиска, слободно дизајнирана према функцији, са малим бројем украса који су плод слободних асоцијација. Орнаменти на каменом делу чесме, елегантно повезани са целином објекта, монументалног су карактера, али више изведени из дизајна употребних предмета и царског накита, или потпуно слободно концептуално постављени, као што је декомпозиција лука на делу слаvine у подножју. На врху чесме се налази потпуно слободна форма од кованог гвожђа флоралног карактера, чисто вајарски разрађена и тако карактеристична за овај стил и сличне примере свог времена.

Аутор ове чесме није познат. Аутор пројекта њене рестаурације и пресељења је арх. Сима Гушић, у оквиру завода за заштиту споменика културе а инвеститор је Дирекција за изградњу града.

ЧАИРСКА ЧЕСМА

Чаирска чесма (данашњи назив) је подигнута одмах после Мајског преврата у Србији 1903.г. на данашњем Тргу ослобођења као једини јавни архитектонско-скулпторални споменик у централном делу града у периоду до Првог светског рата. Премештена је са ове локације 1935. г. када се на том делу трга припремао терен за споменик

ослободиоцима Ниша, рад Антуна Аугустинчића.

Грађена је од гранита у ренесансном маниру коришћења класичних античких узора. У књизи Диранових предавања приказан је пример споменика - гробнице, са идентичним архитектонским концептом који он препоручује за монументалне објекте. Има високо постолје квадратне основе на чијим странама из лављих чељусти избија вода, која се скупља у полукружна корита скулпторално разрађена из форме шкољке (чести класични мотив обилато коришћен у ренесанси за овакве намене). На постолју је класичан коринтски ред пренесен у четири витка стуба са стилски потпуно аутентичним базисима, капителима, венцима и одговарајућим кровним покровом са тимпанонима. На месту централног мотива се, уместо споменичке бисте, налази постолје са светилком.

Према запису на чесми, пројектант је виши инжењер Јосиф Ринер, а каменорезац Вићенцо Калитерна. Конзерваторски радови су изведени још 1983.г. по пројекту арх. Симе Гушића, у оквиру Завода за заштиту споменика културе, а биће обновљени када чесма буде враћена на Трг ослобођења. Ове радове такође

иницира и финансира Дирекција за изградњу града Ниша.

ЧЕСМА у ул. КОПИТАРЕВОЈ

У оквиру израде пројекта валоризације и заштите архитектонско - урбанистичког наслеђа Копитареве улице, који је дело недавно преминулог арх. Милорада Војиновића, саветника у Заводу за заштиту споменика културе Ниш, поменути колега је израдио и пројекат за чесму на почетку тог потеза, из правца Улице победе.

У току рада на овом пројекту било је могуће студирати стилске и амбијенталне архитектонске карактеристике овог простора. Арх. М. Војиновић је, уз велико искуство на рестаурацији и реконструкцији градских језгара Ниша и готово свих осталих градова на подручју које је у надлежности нишког Завода, био инспирисан да уради ово ауторско решење чесме која сублимира све битне елементе архитектонског окружења.

Кровни венци, профилације око отвора и сокле једноставних објеката Копитареве улице, добијају свој акценат у виткој и лепо пропорционисаној форми чесме. Благи обриси академизма, једноставног и одмереног, који класичне композиције своди на суштинске, академски проучене елементе, овде остварују везу са објектима дуж Улице победе.

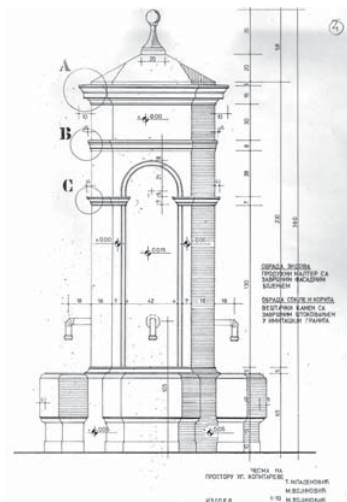
На поменутој Трибини и Округлом

столу, уз доста подељених мишљења која су се у основи односила на нову локацију "Чаирске чесме", изведен је закључак да се овај ауторски пројекат арх. М. Војиновића материјализује на простору улаза у Копитареву улицу. Тај простор је ионако намењен за локацију чесме у оквиру првонаграђеног конкурсног решења Улице победе, арх. Бранислава Јовина из Београда. Оваквом одлуком ће се, поред добијеног вредног и студиозног решења, пре свега остварити омаж преминулом колеги Војиновићу, који је својим дугогодишњим радом дао изванредан допринос у области рестаурације, реконструкције и заштите бројних објеката на подручју готово целе јужне Србије. И ове радове иницира и финансира Дирекција за изградњу града Ниша.

Арх. Иван Андрејевић

Коришћена литература:

1. Нишке чесме из 19. века - Драган Марковић - Нишки зборник бр. из год.
2. Списи Борислава Андрејевића - документација Завода за заштиту споменика културе Ниш

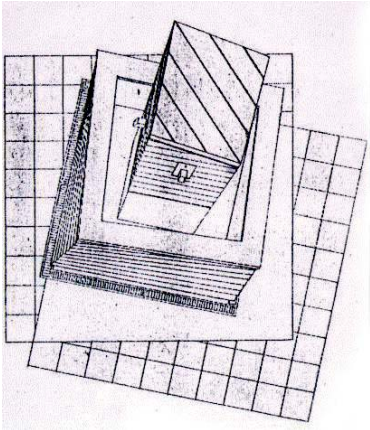

ЈАВНЕ ЧЕСМЕ

(а прогос пројекта арх. Ивана Андрејевића)

И пројектовање чесама (данас) је својеврсни историзам. Нове (савремене) чесме условљене су развитком историје и друштва, као променљиве форме, као производ духовне и ликовне надградње. То истовремено значи избегавање мимикрије, свако подражавање и сличност по облику.

ИДЕЈНИ КОНЦЕПТ ЧЕСМЕ

Предлог - пројекат чесме арх. Ивана Андрејевића видим као дискурс, као мисаоно излагање графичким (по)средством: чесму као уметничко остварење! Предлог износи, и инвентивно сугерише разноврсност и иновацију, после стереотипа - клишеа историјски превазиђеног: асиметричну композицију са

зидовима и подовима нагнутих (закошених) праваца - што све акцентира визуелну упечатљивост! Предлог - решење чесме неумитно је раскид са опасношћу од маниризма и рутинског пројектовања израженог кроз оновремено опонашање историјских форми и наслеђа које припада прошлости. Од предлога решења треба очекивати доследну реализацију и перфекцију у техничком извођењу.

ЛОКАЦИЈА (диспозиција)

И ЕКСПОЗИЦИЈА (изложеност, окружење)

Недавно је часопис "Азијска недеља" објавио истраживања о урбаним насељима Азије која највише погодују данашњем човеку, његовим потребама и очекивањима. Један од основних критеријума рангирања био је и - окружење. Треба подсетити и на Френк Лојд Рајтову органску архитектуру у којој је дело (чесма) интегрални део окружења који органски сраста са амбијентом у којем објекат "треба да изгледа (делује) као да израста из своје локације".

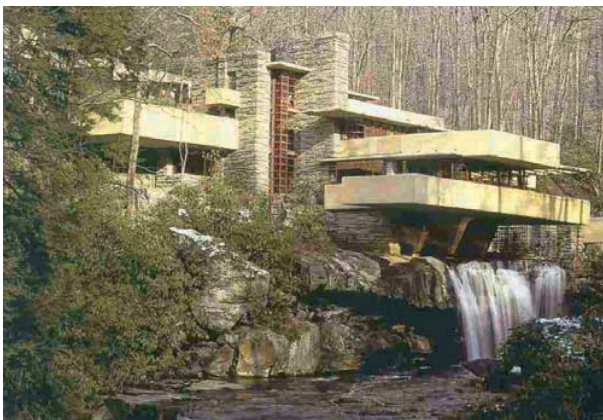
Ниш би могао да буде препознатљив по својим чесмама као, нпр., Санкт Петербург по својим белим ноћима!

Арх. Миодраг - Мима Живковић

VI БЕОГРАДСКИ ТРИЈЕНАЛЕ СВЕТСКЕ АРХИТЕКТУРЕ

У Београду се од 28.јуна до 28.августа 2000. год. одржао Шести београдски тријенале светске архитектуре под називом "Ново буђење светлости". У два репрезентативна изложбена простора и то: у Уметничком павиљону "Цвијета Зузорић" на Калемегдану (28.06.- 06.08.2000.) са поставком изложби 100 архитеката света који су обележили XX век и 100 репрезентативних зграда београдске архитектуре у XX веку, док су у Музеју савремене уметности на Ушћу (од 28.06.-28.08.2000.) биле поставке изложби:

- легати Ага Канове награде
- излагачи по специјалном позиву и
- изложба визионарских пројеката младих архитеката

Ф. Рајт: Кућа на водопаду

Р. Роџерс: Миленијумска палата

Целокупно извођење и поставку направио је арх. Ивица Млађеновић уложивши велики труд, знање и ентузијазам, да би направио и организовао ову, по свему виђеном, капиталну изложбу, која је направљена по високим архитектонским критеријима и за много развијеније архитектонске средине него што је то наша.

Верујем да би ова Изложба имала још већи ефекат да се остварила првобитна замисао арх. Млађеновића, да поставка изложбених експоната буде у свим галеријама у Кнез Михајловој улици, у потезу од Теразија до Калемегдана, закључно са галеријом "Цвијета Зузорић". Нажалост, ова замисао се није остварила, а сматрам да би она допринела даљој популаризацији ове Изложбе за архитектуру у целини и дала пуно урбанији шарм комплетној Изложби.

Треба истаћи да се први пут на једној оваквој светској манифестацији појављују легати Ага Канове награде, да су на једном месту представљени готово сви архитекти који су својим стваралаштвом обележили XX век, почев од Саливана са својим вишеспратним зградама у Чикагу, преко Гропиуса, Рајта, Корбизијеа, Алта, Мис Ван дер Роеа, Франка Гарија, закључно са Ричардом Рохерсом и његовом Миленијумском куполом у Лондону.

Ваља истаћи да је први пут на једном месту представљено 100 најрепрезентативнијих зграда по избору аутора изложбе, које приказују београдска здања а уједно и домете српске архитектуре XX века и који по приказаном нису тако мали, као што и ми људи из струке врло често мислимо.

Посебну пажњу аутора овога текста привукао је пано са студијом и пројектом "ексклузивне куће" на Леденој Стени у Нишу аутора Паола Портогезија, Ивице Млађеновића и Јована Мандића, као и рад под називом "Хидрополис - Београд и његове реке" ауторског тима проф.арх. Александра Кековића који је био представљен на Петом тријеналу, а који је и данас актуелан.

На крају треба напоменути да су гости Тријенала били између осталих и Јустус Дахинден из Швајцарске и Ричард Ингланд са Малте, који су се обавезали да ће ову Изложбу организовати по градовима широм Европе.

Специјални гост Тријенала био је архитекта из Шангаја Џинг Тонгхе, који има огромну продукцију широм Кине и у чијем бироу ради око 3000 (три хиљаде) архитеката, а једна од његових следећих активности (заједно са сарадницима) је пројекат 50 градова од 50.000 становника, широм Кине.

На крају, још једном ваља одати признање арх. Ивице Млађеновићу који је сопственим снагама организовао готово целокупну изложбу и направио 240 паноа, од укупно 300 постављених у оба изложбена простора. Било би добро да су ову манифестацију могли да виде и архитекти из Ниша. Надам се да ће ову, или овоме сличну, изложбу моћи да погледају у нашем граду архитекти, али и сви остали заинтересовани грађани.

Арх. Александар Ђ. Кековић

КОНКУРС

Митрополија црногорско-приморска, Црквена општина Стари град, Херцег Нови, у сарадњи са Секретаријатом за урбанизам општине Херцег Нови и Удружењем југословенских архитеката, расписала је општи, јавни, анонимни Конкурс за идејно архитектонско-урбанистичко решење звоника храма Св. Арханђела Михаила на Тргу херцога Стјепана у Херцег Новом. Конкурс је отворен од 2.8. до 31.10.2000.

FORUM

Изашао је нови број ФОРУМ-а, часописа Савеза архитеката Србије и Друштва архитеката Београда (42 ванредни број, јун 2000). Преносимо садржај часописа:

- Извештај о раду и активностима Управног одбора Друштва архитеката Београда у периоду 1995 - 2000.
- Изводи из Декларације ДАБ-а - 1997.
- Превилник о конкурсима из области архитектуре и урбанизма (нацрт)
- Ценовник пројектантских услуга за 1999. годину
- Декларација о сарадњи у области образовања архитеката чланица АСЦЕЕ
- Седнице Управног одбора
- Предлог осавремењавања рада Савеза архитеката Србије и Друштва архитеката Београда
- Расписани конкурси у организацији Друштва архитеката Београда од 1995. до 2000.
- Поглед архитектуре на кућу - Европу

ИЗВЕШТАЈ

о резултатима конкурса за идејно решење заштитног знака ДАН-а, расписаног у “информАрх”-у, бр. 1, јул 2000. (билтену Дан-а)

Жири у саставу:

1. др арх.Хранислав Анђелковић, професор, председник жирија
2. професор Милош Павићевић, академски сликар
3. Драган Момчиловић, дизајнер

је 25.9.2000. год. у 18 часова, на састанку у просторијама Грађевинско-архитектонског факултета, прегледао приспеле конкурсне радове и донео одлуку о додељивању награда.

На конкурс је приспело 6 радова (сви у прописаном року - 20.9.2000.г.) под следећим шифрама: “23915”, “ТРАГ”, “АК1510”, “23915”, “МА001” и “ЈАНА”.

Одлуку о додели награда жири је донео једногласно:

I награда - 1.000 динара: рад под шифром “ТРАГ”, аутор арх. МИОДРАГ МЕДАР.

II награда - 700 динара: не додељује се.

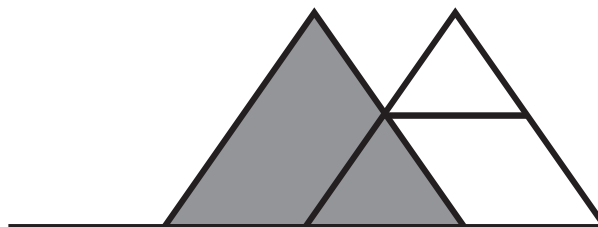
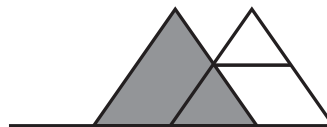
III награда - 500 динара: рад под шифром “АК1510”, аутор арх. АЛЕКСАНДАР КЕКОВИЋ.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ:

I награда - рад под шифром “ТРАГ”, аутор арх. Миодраг Медар.

арх. Миодраг Медар

арх.Александар Ђ. Кековић: III награда

Рад је испоштовао пропозиције конкурса. Решење је чисто, једноставно, графички упечатљиво и лако се памти. Ослања се на квадрат као основну форму из које је проистекла инвентивна, чврсто дефинисана конструкција на коју се ослања амблем. Знак је ефектан, сугестиван, са великим могућностима применљивости, погодан за реализацију у разним материјалима. Приказано је богатство варијанти са истом основном идејом. Технички је обрађен и представљен високо професионално.

II награда. Жири је проценио да ниједан од преосталих радова нема квалитете који би га квалификовали за ову награду.

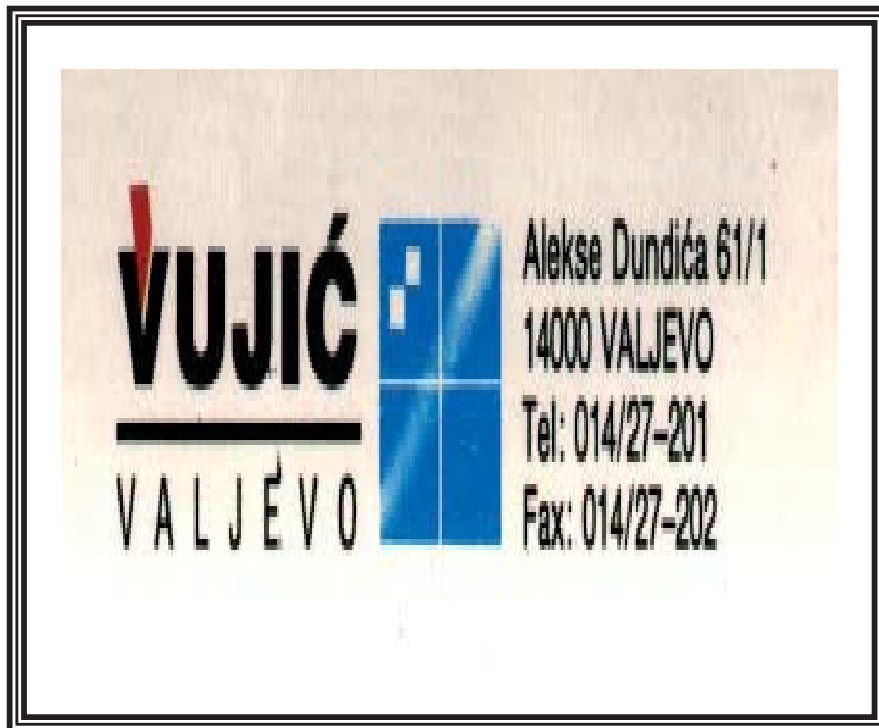
III награда - рад под шифром "AK1510", аутор арх. Александар Кековић.

Рад је испоштовао пропозиције конкурса. Решење се ослања на троугао као основни елемент растера у који се знак уклапа. Конструкција, као и сам знак су врло једноставни. Знак представља комбинацију јасно представљених слова Д и А (почетних слова назива Друштва архитеката) што јасно асоцира чији је амблем. Троугаона форма слова подсећа на кровне форме у чему се препознаје архитектура. Решење је применљиво за разне потребе.

Ж И Р И :

Ниш, 25.9.2000.г.

1. др арх.Хранислав Анђелковић, председник, с.р.
2. професор Милош Павићевић, академски сликар, с.р.
3. Драган Момчиловић, дизајнер,с.р.

На основу Правилника, програма и правила изложбе “Архитектура Ниш 2000“

Управни одбор Друштва архитеката Ниша расписује:

К О Н К У Р С за учешће на изложби “Архитектура Ниш 2000”

Изложба “Архитектура” Ниш 2000 одржаће се од 5. - 15. децембра 2000. године у Нишу (Галерија “Србија”).

Организатор Изложбе је Друштво архитеката Ниша (у даљем тексту ДАН).

Изложба се реализује као редовна, са радовима у оквиру следећих категорија:

1. Архитектонски пројекти - реализација
2. Архитектонски пројекти - идејна решења
3. Ентеријери
4. Студентски радови
5. Публикације

Право излагања радова на Изложби имају чланови ДАН-а и други појединци и организације.

За Изложбу се пријављују радови који су пројектовани и реализовани у периоду од 1990.-2000. (укључујући и 1990.год.), Пријављивање се врши у просторијама Савеза инжењера и техничара И Друштва архитеката Ниша, Ул. Генерала Милојка Лешјанина 52 (бивша Станка Пауновића).

Рок пријаве радова је 20. октобар 2000. године, а рок достављања радова је 10. новембар 2000. године. Радови се достављају у ДАН-у, Ген.Милојка Лешјанина (бивша Станка Пауновића) 52.

За излагање на Изложби радови се искључиво приказују на следећи начин:

- a) на максимално два паноа формата 70/100 цм (на танком картону, без урамљивања);
- b) излагање публикација;

Сваки рад мора бити потписан од стране аутора. Сваки пано мора да има слободан простор 10/10 цм у доњем левом углу за знак Изложбе и каталошки број.

Преузимање радова који нису прихваћени за излагање је могуће по завршетку Изложбе, а изложени радови се задржавају по потреби до следеће изложбе.

Селекциона комисија у саставу:

1. арх. Никола Цекић, председник
2. арх. Драгана Цанић
3. арх. Драгослав Вељковић

врши избор радова за изложбу по категоријама, а жири у саставу:

1. арх. Борисав Спасић, председник
2. арх. Александар Никољски, професор Архитектонског факултета у Скопљу
3. арх. Дарко Марушић, професор Архитектонског факултета у Београду

додељује по једну награду за сваку категорију као и велику награду изложбе “Архитектура Ниш 2000” за најбоље изложено дело у свих пет категорија.

Сва обавештења могу се добити у просторијама Савеза инжењера и техничара, односно Друштва архитеката Ниша (Милојка Лешјанина 52) или на телефон 520-608 сваког дана од 18 до 20 часова у следећим временским периодима: од 22. до 26. октобра и од 6. до 10. новембра.

У истим терминима (у складу са наведеним роковима) се примају пријаве и радови.